

עבודה זרה ס

משה שווערד

1. רש"י על עבודה זרה דף נט/ב

כל דלהדי ברזא חמרא אסיר - קילוח הסמוך לנקב אסור בשתיה ולא בהנאה שהרי אין כאן שכשוך שהנקב צר ואינו יכול לשכשך:

ואידך שרי - אף בשתיה דקסבר צדדין לאו חיבור ליאסר כל היין ולית הלכתא כוותיה דהא מוקי רב יימר מילתיה דרב פפא כתנאי וקם ליה רב פפא כרבי יהודה דיחידא ויחיד ורבים הלכה כרבים דפליגי רבנן עליה ואמרי בין מצידה בין מפיה טמאה דכולן חיבור:

2. תוספות מסכת עבודה זרה דף נט עמוד ב ד"ה אמר רב

... כך הצעת השיטה לפ"ה וק' להך לישנא דאמר עד (כ) ברזא אסור היאך יהיה זה שהיין כולו מעורב ויהיה חציו אסור וחציו מותר בשתיה לכן נראה לפרש דעד ברזא אסור זהו בהנאה והטעם כי מיד שנפתח הנקב נתנענע כל היין שעד הברזא לצאת דרך שם וכששם ידו על הנקב נסתם הכל מלצאת וחשוב כאילו נגע בכולו ואידך שרי בהנאה אבל בשתיה אסור מפני היין האסור השוכב עליו פסק בקונט' לית הלכתא כרב פפא דהא קים ליה כר' יהודה דיחידא הוא והלכה כרבים דלא מיפלגי בין פיה ושוליה לצדדיה ואין טעם לפסק זה דבכמה דוכתי פסקינן כיחיד לגבי רבים אכן אומר ר"ת דודאי הוא דלית הלכתא כרב פפא משום דרבא פליג עליה אף על גב דהוא בתראה יותר מרבא משום דרבא רבו וגם הוא בתראה והיה גדול ממנו בחכמה ובמנין ופליג עליה לקמן ...

• רא"ש על עבודה זרה פרק רביעי - סימן יב

... ודבר תימה הוא דהיתר ואיסור שהם בכלי אחד דבר לח שיתערב יחד שיפרד ההיתר מן האיסור להתירו בשתיה. הלכך נראה לפרש דבהנאה קאמר אבל בשתיה ודאי אסור. והיין דעלויה ברזא אסור בהנאה דכל מאי דעלויה ברזא שסופו לצאת הוי כאילו נגע בכולו. ואם תאמר ואמאי אסרינן ליה בהנאה והלא כיון להצלת היין דטרוד ולא מנסך. מידי דהוה אמדדו ביד. [1] ותירץ הראב"ד ז"ל שהיו שם יהודים עומדים ואי לאו דכיון לנסך אמאי קדים איהו. הרבה מצילין היו ליין חוץ ממנו. ולא נהירא לי דאימר למצוא חן או להשתכר נתכוין וכיון דאיכא למיתלי טעמא להיתרא אמאי אסרינן ליה מספק. ולסברתו התזת צרעה וכיוצא בו צריך לומר דמיירי שאין שם ישראל. [2] ונראה לי דמעיקרא לאו פירכא היא דאין לנו לדמות הטרדות זה לזה אלא מה שמצינו בתלמוד שזה נקרא טרדא. כי אגרדמים הטועם יין היה ראוי לקרותו טרוד כמו מדדו ביד ואף על פי כן אסור בהנאה. וכן הצלת היין דהכא אין כאן טרדא כולי האי ולא דמי למדידה. פסק רש"י דלית הלכתא כרב פפא משום דקים ליה כיחידא ולא ראייה דבכמה מקומות בתלמוד פוסקים האמוראים הלכה כיחיד במקום רבים. ור"ת פסק דלית הלכתא כרב פפא כי רב פפא לא היה אוסר בבת גישתא דלקמן (דף עב ע"ב) אלא עד מקום שמגיע ראש הקנה בפי חבית. ולרבא דאסר לקמן כל היין שבחבית משום דכוליה אגישתא ובת גישתא גריר הכא נמי היה אוסר כל היין שבחבית אפילו למטה מן הברזא. שכולו מתנענע לעלות ולצאת. והא נמי ליתא דאי פליג רב פפא אדרבא הלכתא כרב פפא דהוא בתראה. וכן פסק בה"ג דהלכתא כאביי דאמר ידו כידה בפרק החולץ (דף לט.). משום דקאמר רב פפא דייקא מתניתא כוותיה דאביי אף על גב דקשיא מתה ואע"ג דאינה מיע"ל קג"ם. ורב אלפס פסק דהלכה כרב פפא וכלישנא בתרא:

• תוספות רי"ד על עבודה זרה דף ס/א

איכא דאמרי אמר רב פפא דעד ברזא אסור ואידך שרי. אמר המורה, ולית הילכתא כרב פפא, דהא איתוקם כתנאי וקם ליה רב פפא כרב יהודה, ויחידא היא והלכה כרבים, דפליגי רבנן ואמרי בין מפיה בין מצדה טמאה דכולו חיבור: ואינו נראה לי, דהיכא אמרינן הלכה כרבים הני מילי היכי דלא קיימי אמוראי כיחידאי, אבל היכא דעקרוה אמוראי למילתא דרבים ופסקי כיחיד בתר אמוראי סמכינן דאינון חזו ליה לטעמא דידהו ואיתברר להו כמאן הילכתא והכי פסקי בה"ג ור' יצחק מפאס זצוק"ל וכולהו רבואתא כלישנא בתרא דרב פפא [מהדו"ק]:

3. תוספות רי"ד על עבודה זרה דף ס/א

מצדידה טהורה. קשיא לי, הלא טבול יום פוסל את התרומה מדאורייתא (סוטה כט, א), והיכא אשכחן בשום טומאה דאורייתא שלא יהא היין כולו חיבור אחד, אם הקלנו ביין נסך דאיסורו מדרבנן נקל בטבול יום דמדאורייתא:

תשובה. משום דקלושה טומאתו מצינו הרבה חילוקים בטבול יום, משא"כ בכל הטומאות, כדתנן בפרק קמא דטבול יום (מ"א), המכניס חלה על מנת להפריש ונשכו ב"ש אמרו חיבור בטבול יום ובית הלל אומרים אינן חיבור, מקרצות נושכות זו בזו וככרים נושכין זה בזה, האופה חמיטה על גבי חמיטה עד שלא קרמו בתנור, וקולית של מים המחולחלת ורתחת גריסין של פול ורתחת יין חדש, ר' יהודה אומר אף של אורז, בית שמאי אומרים חיבור לטבול יום ובית הלל אומרים אינו חיבור, ומודים בשאר כל הטומאות בין קלות בין חמורות. פירוש, ומודים דכל הני דלא הוי חיבור בטבול יום (הא) [צ"ל - הו] חיבור בכל הטומאות, אלמא טבול יום שאני משום דקלושה טומאתו [מהדות"נ]:

• סדר יעקב

ונגע בו טבול"י. מ"ק. דוקא טבול"י אמרי' הכי תרי"ד
מ"ת. וכ"כ מאירי. וא"כ ק' מאי ראי' דמקילין גס כאן.
ואולי כיון דאין איסורו כאן אלא בשתייה, משום דנזותיה
א"כ איסור קל הוא כמו התס, ונע"ע. וע' חולין ד' קכח.
ונגליין הש"ס שס. וע' אמרי' דני ד' ע': צאריכות ע"כ.

4. חדושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ס עמוד א

ואי מצדד אצדודי לכובא אסור. פרש"י ז"ל דמקרקש הוא לחמרא, ובכובא מליא עסקינן משום דילמא נגע ע"כ, פירוש דילמא נגע בידו שלא בכונה ואסור בשתייה, ויפה פירש דאי משום דמסייע בשפיכת היין כדברי הראב"ד ז"ל, אין לאסור כלל כיון דאיכא כח ישראל מעורב בו וכדמוכח מההיא דפרק השוכר (לקמן ע"ב ב') דאמר להו רבא להנהו [שפוכאי], ואי משום דנגע בכובא לחמרא וכדפירש ר"י ז"ל, הוה ליה מגעו על ידי דבר אחר כבד שאינו אוסר כשהוא שלא בכונה כדכתיבנא לעיל, והכא מסתמא שלא בכונה הוא.

5. שערים מצויינים בהלכה

רב אשי אמר זיקא בין מליא ובין חסירא שרי,
מ"ט אין דרך ניסוך בכך. כתב הרשב"א
(תוה"ב הארוך בית ה' שער ב) דאפילו הנוד
הוא פתוח נמי אין דרך ניסוך בכך. ומדקדק
הב"י (יו"ד סי' קכה) אמאי שרי במלא, נידחש
דלמא נגע ביה כמו דחיישינן בכובא, וי"ל דלא
דמי דפי הנוד נכפף הוא, ואין הנושא עשוי
ליגע בפנים כלל, משא"כ בפי כובא, וכזה כתב
בספר התרומה (סי' קעט) זיקא מליא שרי לפי
שפי של נוד סתום ועקום. ועי' בב"י (יו"ד סי'
קכד ד"ה כתב הרמב"ם) דמהא דכתב הרמב"ם
(מאכ"א פ"ב ה"א) אחז בכלי פתוח של יין
ושכשכו אע"פ שלא הגביהו ולא נגע ביין נאסר
היין, מבואר שחולק על הרשב"א, שהוא מפרש
שאר דרך ניסוך בכך לפי שהנוד פיו סתום,
ומשמע שאם פיו פתוח נאסר מפני הקרקוש
שמתקרקש היין בהילוכו עי"ש. ועי' בשלטי
הגבורים (כז: מדפי הרי"ף) בשם בעלי
אסופות, שה"ר דוד היה אוסר לתת כוס ביד
עכו"ם ובו יין ולאחוז בידו אע"פ שאינו מזיזו,
משום לך לך אמרינן לנזירא, שמא יזיזנו או
שלא ישכשכנו, אבל לגין סתום מטלטל
העכו"ם לבדו.

6. תוספות מסכת עבודה זרה דף ס עמוד א ד"ה זיקא בין

זיקא בין מליא בין חסירא שרי - דאין דרך ניסוך בכך ע"י קרקוש יין בכלי בשעה שנושאן והכי קי"ל דרב אשי הוא בתראה ואכובא לא פליג ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתיפו דאיכא למיחש דלמא נגע אבל במוט או לישא הדלי דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן נוד של עור רך מלא יין אף על פי שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך בכך ...

7. תוספות מסכת עבודה זרה דף ס עמוד א ד"ה הוה עובדא

הוה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב מנהר פקוד - וכן פסק רבינו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שיסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמשפיל הקורה על הגת של ענבים ובעינן שיהיה גם הישראל לבדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לבדו אבל אם די בכח העובד כוכבים ואין די בכח הישראל שמא יש לאסור כמו זה יכול וזה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם רשב"ם פ' שאם גלגל העובד כוכבים לבדו ויש כאן הפסד מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שמתיר בכח כחו ובהני מעצרי דידן איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מצינו חילוק בין ג' כחות לב'.

8. חדושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ס עמוד א

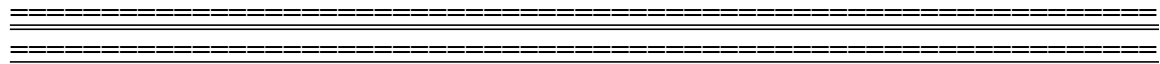
בכחו כולי עלמא לא פליגי דאסיר. פירוש בשתיה דאע"ג שהוא עושה אותו עכשיו יין כיון שיוצא יין מכחו עשאוהו כשופך יין ממש, ומיהו כיון דבמלאכתו מתעסק דיו שיאסור בשתיה, ומסתברא דמאן דשרי הכא בכח כחו היינו לפי שנסחט עתה ויוצא מענבים, דאילו ביין גמור מודה הוא, ואף בזו אסיקנא דכח כחו אסור, וכתוב בתוספות שאף שלשה וארבעה כחות כולם בכלל כח כחו שהוא אסור.

9. חדושי הרמב"ן על מסכת עבודה זרה דף ס/א

מעצרא זיירא רב פפי אסר ואסיקנא הוה עובדא ואסר ר' יעקב דמנהר פקוד אפי' בכח כחו. ואיני יודע למה אסרוהו אפי' בכחו דהא ההיא שעתא דזיר ליה ענבים נינהו ואפי' אם יש בהם יין אינו נאסר דהא קי"ל שאינו עושה יין נסך עד שימשך וההיא שעתא לא נגע ביה איהו לא בכחו ולא בכח כחו, ואי אמרת דמשום כחו הוא נמשך אין בזה טעם כעיקר דאיהו ענבים קא סחיט ומאליו הוא נמשך מפני שהגת במדרון, אלא אעפ"כ אסרוהו כיון שהוא נמשך מחמת כחו, ונראה שזה הוא טעמו של רב אשי דשרי אפי' בכחו ללישנא בתרא מפני שאין מגע כחו אלא בענבים דאי לא תימא הכי מוריק אורוקי דהוא כחו מי לית ליה לרב אשי, ורבינו הגדול ז"ל השמיטה ולא נתברר טעמו, ומסקנא כר' יעקב דאסר בכח כחו וה"ה לשלשה וארבעה כחות:

10. שערים מצויינים בהלכה

את הענבים, וכן כל כיוצא בזה. ועי' בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' טז) בענין מצות מכונה, דכיון שתחילת סיכוב הגלגל הוא בכח האדם שדוחק הכפתור וגורם תנועת החשמל, שוב נחשב הכל ככח אדם. ועי' מש"כ בשמ"ב (ח"ג סי' קי"ט) בענין זה.

11. טור יו"ד סימן קכד

... וכן אם מדד היין לידע כמה הוא בין מדדו בידו בין מדדו בקנה או שהיה פסולת או גרעינין ע"פ החבית והעבירו בין בידו בין בדבר אחר מותר בהנאה שבכל אלו יש הוכחה שלא כיון לנסך אלא למלאכתו וכן חבית שנסדקה לארכה והיין יוצא וכרכה נכרי וחבקה ומנע שלא יצא מותר בהנאה [1] וכתב הראב"ד דוקא בשלא היה שם ישראל שיכול להציל אז ודאי לא כיון אלא להציל אבל אם יש שם ישראל שיכול להציל וקדם הנכרי

והציל ודאי כיון לנסך [2] וא"א ז"ל לא חילק וכן אם דרך היין ברגליו מותר בהנאה כיון שטרוד בדריכה בד"א כששמר ישראל ידיו שלא נגע ביין אבל אם לא שמר ישראל ידיו אסור בהנאה שודאי נגע בידיו שחיבת ניסוך עליו והרשב"א כתב שאפי' נגע ברגלים ביין בכוונת מגע מותר בהנאה כיון שאין דרך ניסוך בכך וא"א הרא"ש ז"ל אסרו בהנאה וכן אם הכניס ידיו לחבית של יין ואינו יודע שהוא יין מותר בהנאה ופ"ר"ת דדוקא שלא נודע לו שהוא יין עד שהוציא ידיו והראב"ד כתב אפילו נודע לו שהוא יין אם מיד כשנודע לו הוציאם מותר בהנאה וכן הוא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל:

12. חדושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ס עמוד ב

הוא גוי דאשתכח במעצרתא כו' עד ואי לא בהדחה בעלמא סגי ליה. פירוש אי איכא טופח על מנת להטפח הא חשיב יין ונאסר במגע גוי ונאסרה הגת, שאף בכלי הגתות דנו בענין זה כדין כלי המכניסו לקיום שגזרו בו אפילו לפי שעה, אבל כשאין שם טופח כדי להטפח נהי דחשיב יין ליאסר במגע ולהצריכו הדחה ככלי שאין מכניסו לקיום, מ"מ לא החמירו בו לגזור בו ככלי הגת לפי שעה ודיו בהדחה, ומיהו אילו היה כיוצא בזה בכלי המכניסו לקיום ממש אף בטופח לבדו היה צריך הכשר גדול כנ"ל, אבל מורי הרא"ה ז"ל היה אומר דכל שאין כאן טופח כדי להטפח לא חשיב חמרא כלל, אלא דלמראית העין הצריכה הדחה, ואפשר שאין זה אוסר בדיעבד אם נשתמשו בלא הדחה.

ואין להקשות כאן אפילו בטופח על מנת להטפח למה היא צריכה הכשר דהא הוה ליה כנכרי שנמצא עומד בצד הבור של יין שאם אין לו עליו מלוה מותר, ושתי תשובות בדבר חדא דשאני הכא שנמצא בתוך הגת עצמו, ועוד דהכא לא מרתת שהוא אינו סובר דמשום נגיעה זו תפסד הגת ותהא צריכה הכשר.

13. חדושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ס עמוד ב

מתני' נכרי שנמצא עומד בשפת הבור של יין אם יש לו עליו מלוה אסור. פירוש אסור אפילו בהנאה לפי שאינו ירא ליגע, כדפירש רש"י ז"ל דמימר אמר אי אמר לי ישראל מידי אמינא ליה תנהו לי בחובי.

14. שו"ע יו"ד סימן קכד

(י) מגע עובד כוכבים לאסור בהנאה צריך שלשה תנאים: אחד, שיתכוין ליגע, לאפוקי תינוק שנגע דלאו בר כוונה הוא, וכן לאפוקי נפל לבור ועלה מת; שני, שידע שהוא יין; ושלישי, שלא יהא עוסק בדבר אחר:

15. שו"ע יו"ד סימן קכד

(יט) מדד עובד כוכבים הבור שיש בו יין, בקנה, או שהיה מטפח על פי החביות הרותחת כדי שתנוח הרתיתה, או שנטל חבית וזרקה בחמתו לבור, מותר בהנאה ואסור בשתייה: הגה - שבכל אלו יש הוכחה שלא כיון לנסך, רק למלאכתו, והוי מגע עובד כוכבים שלא בכוונה, ואינו אוסר רק בשתייה

• דף על הדף מסכת עבודה זרה דף ס עמוד ב

ולכאורה זה שלא כמבואר במשנה כאן דהכשירו את היין, וכתב בספר אור יצחק על שו"ע יו"ד (שם) דצ"ל דהמחבר ר"ל דמש"כ במשנה והכשירו, היינו רק בהנאה ולא בשתייה, דהנה בגמ' להלן: א"ר אשי כל שבזב טמא בעכו"ם עושה יי"נ, כל שבזב טהור בעכו"ם אין עושה יי"נ, איתיבי ר"ה לר"א נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה והכשירוהו, בחמתו אין שלא בחמתו לא, התם דקאזיל מיניה עכ"ל הגמ' ע"ש. וקשה דיותר הו"ל לאקושי ממתני' דאלימא וכמ"ש בב"מ י"ז ע"ש, אלא ע"כ לא היו גורסים במתני' בחמתו כמו גירסת הרמב"ם ז"ל. וראיתי בירושל' דלא גרסי במשנה שם בחמתו, וכן משמע מהגמ' דאיתא ר' שמואל בשם ר' אבהו אין הנכרי עושה יי"נ בזריקה נכרי מה שיעשה יי"נ בחמתו כו' ע"ש, אלמא דלא גרסי' במתני' בחמתו. וס"ל למחבר הא דקתני והכשירו ר"ל בהנאה דוקא, וראיה מדלא קתני והתירו כמו דקתני שם ור"ש מתיר, אלא ר"ל והכשירו בהנאה לבד, ולכן ממתני' לית קושיא על רב אשי, דהא ר"א קאמר כל שבזב טהור בע"ז אין עושה יי"נ, ור"ל שאין עושה דין יי"נ לאסור בהנאה, אבל מודה דאסור בשתייה, ולכן מקשה מבריייתא דקתני בחמתו ומ"מ הכשירו ר"ל בהנאה, ומשמע דלא בחמתו אסור אפילו בהנאה, וקשה לר"א דאמר דבזריקה אין עושה יי"נ, ולדעת הט"ז שכתב כאן דהכשירו ר"ל בשתייה קצת, קשה

מאי מקשה, הלא י"ל דדיקין הכי בחמתו מותר בשתיה שלא בחמתו אסור בשתיה דוקא אבל בהנאה מותר אפילו שלא בחמתו. ולכן ס"ל ר"מ דהכשירו ר"ל בהנאה וא"ש דברי המחבר ודו"ק.

16. שערים מצויינים בהלכה

חמרא שרי, ואי לא אסור. ועי' בר"ן לקמן (לג: מדפי הרי"ף) דכל היכא דאין לו שייכות לא בבית ולא ביין אע"פ שהחביות פתוחות ונמצא עומד בצד היין אפי' בתוך פישוט ידים מותר, דכיון דלית ליה לאשתמוטי ונתפס כגנב על הכניסה אין לו פנאי לנסך, והיינו מתני' דאין לו עליו מלוה. ובשו"ע (יו"ד סי' קכח ס"ב) כתב, ואפילו עומד בצד היין סמוך לו ממש בכדי פישוט ידים, ואפילו אין ביין שום חותם, מפני שמאחר שהוא יודע שיפסיד הישראל יינו הוא ירא ליגע. וכתב הש"ך (שם סק"ז) בשם הרשב"א, דאפילו החביות פתוחות נמי. אבל עי' בריטב"א דדוקא בצד הבור שא"א לו ליגע עד שיגחן, אבל בצד חבית מגולה דאפשר

ליגע בהדיא אסור בשתיה, אלא א"כ יש עליה שום כיסוי.

17. שערים מצויינים בהלכה

א"ר פפא דדמי עליה כיום אידם. פרש"י ואזיל ומודה על שניצל ומסתמא נסכיה בעליתו ואסור בהנאה. ומפרש הרשב"א בתורת הבית הארוך (בית ה' שער ב') ומובא בב"י (יו"ד סי' קכד) שלא תאמר כיון שנפל לבור וקרוב למיתה הוא בהול הוא, ואפילו עלה חי לא רמי אנפשיה לנסך, קמ"ל כיון דניצול דמי עליה כיום אידו ויהיב דעתיה ומנסך, וכש"כ בעלמא שאינו נאנס כל כך שהוא נותן דעתו ומנסך ואוסר אפילו בהנאה. ולכן כתב הטור (שם ס"ק יט) אהא דאם עלה מת מותר בהנאה, אבל עלה חי אסור בהנאה, דמייירי אף שהוא באותה שעה גוסס ומסוכן, דמ"מ מודה ומשבח שהוא ניצל ממיתה לגמרי. אבל בריטב"א מפרש שעלה מת, או מת ממש, או כמת שהוא מטורף בדעתו, ומשמע דגוסס הרי הוא כמת ומותר בהנאה. ובחי' חתם סופר מדייק בגמ' כדברי הריטב"א דלמה תנן נפל לבור ועלה, ומזה אדרבה הו"ל למיתני נפל לבור ולא עלה, ומזה נראה כהריטב"א דעלה משוגע ומבולבל הוה כמו עלה מת.

18. תוספות מסכת עבודה זרה דף ס עמוד ב ד"ה כל שבזב

כל שבזב טמא כו' - כל עיקרו של כלל זה לא בא אלא להתיר זריקה שהרי זב המסיט יין נטמא או אם נושאו על כתפו אפי' בכלי אבנים טמא ובעובד כוכבים היסט מותר כדאמרינן גבי זיקא בין מליאה בין חסירה שרי וגם אם ישב על החבית לא מנסכו ובזב טמא וכן כלל כל שבזב טהור לאו דוקא שהרי קנה בקומטו של זב והסיט בו את הטהור טהור ואילו בעובד כוכבים עושה יין נסך וכן הלכה שאם זרק אבן או כל דבר ליין ואפילו בכוונה שהוא מותר בשתיה כן הורה ר' יוסף טוב עלם וכתב הרב רבי משה מקוצי דה"ה שאם זרק לתוכו מים שלא בכוונה מזיגה שיהא מותר בשתיה.

19. חדושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ס עמוד ב

אמר רב אשי כל שבזב טמא בגוי עושה יין נסך וכל שבזב טהור בגוי אינו עושה יין נסך. **פירוש אין זה כלל ממש** דהא איכא טמא בזב כגון הסיטו ואינו עושה יין נסך כדאמרינן לעיל גבי גוי דדרי זיקא או כובא, ואיכא שבזב טהור כגון קנה בקומטו של זב והסיט בו שהוא טהור לפי שהוא מגע בית הסתרים ואילו ביין עושה יין נסך, **ולא נתכוון רב אשי אלא לומר שהם שוים בזריקה, שכשם שזריקה אינה חשובה כנגיעה בזב כך אינה נגיעה ביין נסך כלל.**

ורבינו אלפסי ז"ל השמיט מימרא זו, ולא ידענו מה היה לו, דהא ליכא מאן דפליג עליה והא פריק שפיר מתניתין דהקשו ליה, **ורבינו הרמב"ן ז"ל כתב** במלחמותיו דנראה שהוא סובר דרב אשי דאמר הכין לית ליה גזרה בכחו ביין נסך, וכדאמר רב אשי לעיל במעצרתא זיירא ללישנא קמא דאפילו בכחו שרי, ולדידה אפילו מוריק אורוקי אפילו בכונה שרי, ולית הלכתא כותיה והגוי עושה יין נסך בזריקה כמו שעושה במורוק אורוקי, וצריכה רבה, עד כאן, ואין זה מתחזור דאם כן היכי לא פליג רב אשי בההיא דישאל אדנא, ועוד דבמעצרתא ללישנא בתרא אוסר רב אשי בכחו, וגם ללישנא קמא לא התיר אלא לפי שבכחו הוא נעשה יין נסך ואין דרך המנסכין בכך כלל, **והנראה לי שלא רצה רבינו אלפסי ז"ל לכותבה כדי שלא ילמדו ממנה שהיא כלל גמור,** ואי משום היתר זריקה שבא ללמדנו נלמוד אותו מיין שמזגו גוי שלא נאסר אלא משום לך לך כו', וכן דרכו של רבינו ז"ל לקצר בדברים כיוצא באלו כדי שלא יבואו להקל, וכן הסכים בזה מורי הרא"ה ז"ל.

20. שערים מצויינים בהלכה

ועי' ברמב"ם (מאכ"א פ"ב ה"ט) עכו"ם שנטל חבית וזרקה בחמתו לבור הרי זה מותר בהנאה. וכתב בתורת חיים דהרמב"ם יפרש מתני' בזה היה מעשה והכשירו היינו שהתירו בהנאה, דאי אפי' בשתיה מותר, הוה ליה למימר והתירו, ועי"ש שהוכיח דהרמב"ם ס"ל דלית הלכתא כרב אשי. וכבר כתב כן הכסף קמח משנה שם. ועי' ברדב"ז שם.

21. שערים מצויינים בהלכה

נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור. כתבו התוס' דכן הלכה שאם זרק אבן או כל דבר ליין ואפילו בכוונה שהוא מותר בשתיה כו'. וכ"ה בטור ושו"ע (יו"ד סי' קכה ס"ה) זרק אבן או חפץ לתוך היין מותר אפי' בשתיה. וצ"ע דהא סתם עצמו דפסק לעיל (סי' קכד סי"ט) נטל חבית וזרק בחמתו לבור מותר בהנאה ואסור בשתיה. ובבאר הגולה שם כתב דמיירי שדחאו עד שנפל ליין, ועי' בב"ח (סי' קכה ד"ה זרק) שמתרץ דחביות חמיר טפי שהוא ארוך וגדול והוה כעין נגיעה טפי מחפץ ואבן שהוא קל דהוה זריקה בעלמא. ובטור"ז (שם סק"ח) דחה דבריו, דהא בהדיא תנן כאן זה היה מעשה והכשירו, ומשמע אפי' לשתייה,

ועוד דהא בגמ' כאן פריך על זה מההיא דחבית [סי' קכד], ואמאי לא משני דשאני חבית שהוא כבד ושייך ביה נגיעה טפי מן אבן או חפץ. ועי"ש בבאה"ט (סק"ז) שדעת הטור"ז דמש"כ המחבר כאן (סימן קכה) הוא עיקר. ומש"כ הטור"ז דבמשנה תנן זה היה מעשה והכשירו, ומשמע אפי' בשתיה, כן פרש"י שם. אבל הרמב"ם (מאכ"א פ"ב ה"ט) כתב דמותר רק בהנאה, והראב"ד השיג עליו. ועי"ש בלחם משנה. ועי' בדברינו במאמר הקודם. ועי' בשו"ת תמים דעים להראב"ד (סי' קיג) דלאו דוקא שזרקה בחמתו שהיה לו עם אחר, אלא אפי' כשהוא בכעס על בעל היין נמי מותר.